

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 26 czerwca 2019 r.

**w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
oraz niektórych innych ustaw**

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2019 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 1 w pkt 28, w § 3 w części wspólnej wyrazy „jedną ze stron” zastępuje się wyrazami „tę stronę”;
- 2) w art. 1 po pkt 36 dodaje się pkt 36a w brzmieniu:
„36a) w art. 130 § 1¹ otrzymuje brzmienie:
„§ 1¹. Jeżeli pismo wniosła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, przewodniczący wyznacza termin do poprawienia lub uzupełnienia pisma albo uiszczenia opłaty nie krótszy niż miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin nie krótszy niż trzy miesiące.”;
- 3) w art. 1 skreśla się pkt 38;
- 4) w art. 1 w pkt 71, w art. 205² w § 1 w pkt 4 wyrazy „przez strony pełnomocników procesowych” zastępuje się wyrazami „pełnomocnika procesowego”;
- 5) w art. 1 w pkt 76, w § 2¹ wyrazy „art. 162, art. 205³, art. 205¹²” zastępuje się wyrazami „art. 162 § 1, art. 205¹² § 2”;
- 6) w art. 1 w pkt 103, w § 5 skreśla się wyrazy „§ 1”;

7) w art. 1 w pkt 140, po wyrazach „w art. 394¹” dodaje się dwukropek, pozostałą treść oznacza się jako lit. a oraz dodaje się lit. b w brzmieniu:

„b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 397 § 1, art. 398⁶ § 3, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷ i art. 398²¹.”,

8) w art. 1 pkt 142 otrzymuje brzmienie:

„142) w art. 394²:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,
- 2) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego,
- 3) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej,
- 4) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,
- 5) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę,
- 6) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka,
- 7) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia

– z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1 i 1¹, przepisy art. 394 § 2 i 3 oraz art. 395–397 stosuje się

odpowiednio.”;”;

- 9) w art. 1 w pkt 153 skreśla się lit. b;
- 10) w art. 1 w pkt 154, w § 1 skreśla się wyrazy „skargę wniesioną po upływie terminu”;
- 11) w art. 1 w pkt 156, w art. 458⁸ skreśla się § 5;
- 12) w art. 1 w pkt 177 w lit. b, w § 2 wyrazy „§ 2¹” zastępuje się wyrazami „§ 2a”;
- 13) w art. 1 w pkt 183, w art. 497 w § 1 skreśla się zdanie pierwsze;
- 14) w art. 4 w pkt 6, w art. 13b skreśla się wyrazy „i art. 37”;
- 15) w art. 4 w pkt 38 w lit. b, w ust. 1a wyrazy „art. 85–88” zastępuje się wyrazami „art. 85 i art. 86”;
- 16) w art. 17 w pkt 1 wyrazy „151, 152, pkt 153 lit. a” zastępuje się wyrazami „151–153”.

MARSZAŁEK SENATU

Stanisław KARCZEWSKI

UZASADNIENIE

Na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2019 r. Senat rozpatrzył ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw i uchwalił do niej 16 poprawek.

Poprawka nr 1 doprecyzowuje, adekwatnie do intencji ustawodawcy, że nałożenie obowiązku zwrotu kosztów w części wyższej niż wynikałoby to z zasady odpowiedzialności za wynik procesu, czy wręcz – zwrotu kosztów w całości, może dotyczyć nie tyle „jednej ze stron”, co właśnie tej strony, której można zarzucić lekceważącą postawę wobec powinności stawiennictwa w celu udziału w czynności sądu lub na posiedzenie mediacyjne.

Poprawka nr 2 zmierza do zapewnienia spójności rozwiązań w nowelizowanej ustawie. W trakcie prac legislacyjnych dodano postanowienia, które określają dłuższy termin na dokonanie pewnych czynności przez stronę zamieszkałą lub mającą siedzibę w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej. Przykładem może być przepis dotyczący obowiązku uiszczenia lub uzupełnienia opłaty (art. 1 pkt 39 lit. b noweli, § 3). Analogiczne uregulowanie będzie można znaleźć w zmienionym art. 130⁴ § 2 zdanie drugie (art. 1 pkt 40 ustawy) oraz art. 480² § 2 (art. 1 pkt 174 ustawy). W związku z tym Izba proponuje nadanie nowego brzmienia również art. 130 § 1¹ k.p.c., gdyż z punktu widzenia interesów stron przepis ten jest nie mniej ważny niż wyżej wymienione, jako że dochowanie przewidzianego w nim terminu warunkuje uznanie, iż dane pismo procesowe wywołało skutki już w chwili wniesienia, co z kolei może decydować o zachowaniu przez stronę materialnych uprawnień (np. o tym, że jej roszczenie nie ulegnie przedawnieniu).

Przyjmując **poprawkę nr 3**, Senat uwzględnił nie tylko opinie środowisk zrzeszających osoby, które występują w roli profesjonalnych pełnomocników, ale nade wszystko fakt, że art. 130^{2a} dodawany mocą art. 1 pkt 38 ustawy w znacznej mierze odzwierciedla unormowanie, które z dniem 1 lipca 2009 r. zostało wyeliminowane z porządku prawnego, w następstwie zgłoszenia przez Izbę poprawki do jednej z wcześniejszych nowelizacji procedury cywilnej (druk sejmowy nr 1383, VI kadencja Sejmu). W ocenie Senatu, argumentacja przedstawiona tytułem uzasadnienia tamtej poprawki, odwołująca się w szczególności do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie o sygn. akt P 18/07, nie straciła swej aktualności. Senat nie podzielił przy tym poglądu, że według nowej regulacji błąd pełnomocnika może zostać naprawiony stosownie do art. 130^{2a} § 3, tj. przepisu wprowadzającego instytucję opłaty dodatkowej, której uiszczenie powoduje nadanie biegu uprzednio odrzuconemu środkowi

zaskarżenia (lub wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem – por. art. 130^{2a} § 4). Taka – w istocie rzeczy „karna” opłata, równa opłacie należnej – ostatecznie i tak obciąży stronę reprezentowaną przez pełnomocnika, a to w wielu przypadkach może być wysoce nieproporcjonalną sankcją za niewielką omyłkę przy wnoszeniu opłaty od środka zaskarżenia.

Poprawka nr 4 ma charakter redakcyjny, ponieważ wyrazy „przez strony” pełniące funkcję dookreślenia (art. 1 pkt 71, art. 205² § 1 pkt 4) jest zbędne zarówno w świetle art. 86 k.p.c. przesądzającego, kto może ustanowić pełnomocnika, jak i wobec formuły samego zdania wprowadzającego do wyliczenia w dodawanym art. 205² § 1 oraz pozostałych punktów zawartych w tej jednostce redakcyjnej. Jednocześnie Senat proponuje zastąpienie wyrazów „pełnomocników procesowych”, użytych w liczbie mnogiej, odpowiednimi wyrazami w liczbie pojedynczej.

Kolejna korekta uchwalona przez Senat (**poprawka nr 5**) daje wyraz przekonaniu, że na tle regulacji zawartej w nowym art. 205² § 1 pkt 2, 3, 5 i 6 oraz § 3 pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o treści przepisów art. 205³ oraz art. 205¹² § 1, którego wymaga art. 210 § 2¹ (art. 1 pkt 76 noweli), będzie *de facto* dublowaniem czynności sądu, a zarazem informowanie o kwestiach związanych z posiedzeniem przygotowawczym byłoby na tym etapie, a mianowicie: na etapie rozprawy (zob. art. 210 § 1 k.p.c.), zwyczajnie bezprzedmiotowe. Ponadto – wobec nowelizacji art. 162 k.p.c. (art. 1 pkt 50 ustawy) – można postawić tezę, że odesłanie zawarte w art. 210 § 2¹ powinno ograniczać się wyłącznie do § 1 wymienionego art. 162, gdyż § 2 i 3 dotyczą rygoru stosowanego w odniesieniu do strony, która korzysta z profesjonalnego zastępstwa procesowego.

Poprawka nr 6 wiąże się z dostrzeżeniem przez Senat luki normatywnej, która powstanie w razie utrzymania w art. 290 § 5 (art. 1 pkt 103 ustawy) odesłania jedynie do art. 281 § 1. Należy bowiem pamiętać, że dotychczasowe unormowanie z art. 281 k.p.c. zostaje uzupełnione o rozstrzygnięcie co do tego, jaki organ i w jakim trybie orzeka o wyłączeniu biegłego na żądanie strony (dodawany § 2). Natomiast art. 290 § 5 k.p.c. ma przesądzić, że zasady dotyczące wyłączenia biegłego stosuje się także do wyłączenia osoby wyznaczonej do sporządzenia opinii przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy. Zatem zasadne jest w tej sytuacji objęcie odesłaniem całego art. 281 k.p.c., aby nie było żadnych wątpliwości co do tego, że o wyłączeniu specjalisty, który przygotowuje opinię na rzecz instytutu naukowego

bądź też naukowo-badawczego, decyduje również sąd, po wysłuchaniu – co do zasady – stron oraz owego specjalisty.

Izba zwróciła poza tym uwagę na okoliczność, że zmiana dokonywana na gruncie art. 397 § 1 k.p.c. (art. 1 pkt 145 ustawy) rzutuje pośrednio na normę wywodzoną z art. 394¹ § 3 k.p.c. (kwestie proceduralne związane z rozpoznawaniem zażaleń przez Sąd Najwyższy). Ten ostatni przepis – w przypadku pozostawienia go w obecnym brzmieniu – będzie odsyłał do dwóch jednostek redakcyjnych, w których określony jest skład sądu orzekającego: pierwszym będzie właśnie wspomniany powyżej art. 397 § 1, drugim zaś – art. 398¹⁰ k.p.c. W związku z tym konieczne jest objęcie nowelą także art. 394¹ § 3 i usunięcie z jego treści jednego ze wskazanych przepisów. Zdaniem Senatu przepisem, który można usunąć z katalogu przepisów odesłania, jest art. 398¹⁰. Ocenie tej czyni zadość **poprawka nr 7**.

Poprawka nr 8 jest podyktowana dbałością o prawidłowe formułowanie przepisów. Otóż ze względu na to, że po zmianie stanu prawnego wyłączanie sąd drugiej instancji będzie tym, w którego kompetencji będzie mieścić się wydanie postanowienia o odrzuceniu apelacji (por. art. 1 pkt 132 ustawy, art. 373 § 1), sposób zredagowania art. 394² § 1 (art. 1 pkt 142) można uznać za niepoprawny w zakresie, w jakim również do postanowienia tego rodzaju odnosi się zastrzeżenie zawarte w części wspólnej analizowanej jednostki redakcyjnej („z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji”). Przedstawiana tu konkluzja znajduje wsparcie w treści § 56 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, w myśl którego część wspólna kończąca wyliczenie w obrębie jednego artykułu tudzież ustępu (paragrafu) odnosi się do wszystkich poprzedzających ją punktów.

Poprawka nr 9 ma na celu wyeliminowanie regulacji (art. 1 pkt 153 lit. b, § 4), która – w przypadku skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – stanowiłaby jedynie powtórzenie postanowienia zawartego już w art. 387 § 4 k.p.c. (*vide* art. 1 pkt 136 ustawy). Według Senatu przepis § 4, dodawany w art. 424⁶ k.p.c., nie niesie żadnej innej wartości normatywnej i dlatego objęcie go ustawą jest zbyteczne.

Wprowadzenie wyżej opisanej poprawki musi być połączone z modyfikacją brzmienia art. 17 pkt 1 ustawy, ponieważ w zawartym tam katalogu przepisów znalazł się „pkt 153 lit. a”, podczas gdy po skreśleniu lit. b punkt oznaczony jako 153 już nie będzie się dzielił na jednostki systematyzacyjne niższego stopnia (**poprawka nr 16**).

Poprawka nr 10 uwzględnia to, że przesłanka będąca podstawą odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w postaci wniesienia tejże skargi po terminie („spóźnionej”) została wymieniona w zmienionym art. 424⁶ § 3 (art. 1 pkt 153 lit. a noweli), wobec czego wyszczególnienie jej po raz kolejny w art. 424⁸ § 1 (art. 1 pkt 154) nie jest potrzebne, zwłaszcza że Sąd Najwyższy jest i nadal będzie władny odrzucić skargę, jeżeli „ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji”.

Poprawka nr 11 ma nieco inny charakter i stanowi odpowiedź na wątpliwości natury konstytucyjnej, jakie w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r. (sygn. akt SK 21/14) wywołuje termin pięciu lat przewidziany w art. 458⁸ § 5 (art. 1 pkt 156 ustawy). Przepis ten ustanawia wyjątek od zasady wynikającej z art. 408 k.p.c., wedle której dopiero po upływie lat dziesięciu od dnia uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia; nie dotyczy to jedynie przypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Ten ostatni przepis – co trzeba w tym miejscu podkreślić – wyznaczał niegdyś właśnie termin lat pięciu i to w istocie w tym kształcie został poddany kontroli konstytucyjności, a w konsekwencji Trybunał stwierdził, że narusza on art. 77 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, o którym ostatecznie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Pod wpływem powołanego rozstrzygnięcia sądu konstytucyjnego ustawodawca nadał art. 408 nowe brzmienie, wydłużając dwukrotnie czas pozostawiony stronom na przełamanie prawomocności rozstrzygnięcia sądowego (bez dalszego różnicowania podstaw wznowienia oraz bez wprowadzania odrębnej przesłanki w postaci wyroku ETPC). Rozwiązanie to – zdaniem autorów projektu ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, a więc ustawy która dokonała omawianej nowelizacji art. 408 k.p.c. – miało uwzględniać *„potrzebę wyważenia zasady ochrony praw nabytych oraz zasady sprawiedliwości proceduralnej i zasady związania prawem międzynarodowym, a także prawa do sądu”*. Z jednej strony intencją było zagwarantowanie zainteresowanym (nie wyłączając adresatów orzeczeń Trybunału w Strasburgu) prawa do wznowienia postępowania cywilnego *„w rozsądnym i realnym terminie”*, z drugiej natomiast – *„zabezpieczenie stabilności stosunków cywilnoprawnych, ukształtowanych na podstawie prawomocnych orzeczeń sądów cywilnych”*.

Art. 458⁸ § 5 k.p.c. w brzmieniu nadanym na mocy opiniowanej ustawy stanowiłby wobec tego wyłom (z zastrzeżeniem spraw wznawianych na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c.) w zaprezentowanym podejściu do optymalnego sposobu pogodzenia konkurencyjnych wartości i standardów, a przy tym nie da się wykluczyć podniesienia co do niego analogicznych zarzutów jak te, które zostały zgłoszone w sprawie SK 21/14.

Poprawki nr 12 i 13 zmierzają do wyeliminowania oczywistych omyłek, jakie znalazły się w ustawie. Pierwsza z nich koryguje oznaczenie przepisu przywołanego w treści § 2 (art. 1 pkt 177 lit b ustawy), albowiem odesłanie w kształcie uchwalonym przez Sejm pomija fakt, że w toku prac legislacyjnych zrezygnowano ze zmiany oznaczenia art. 485 § 2a (według projektu miała to być zmiana objęta treścią art. 1 pkt 165 lit. c). Za to poprawka nr 13 usuwa ze zmienianego art. 497 § 1 (art. 1 pkt 183 ustawy) zdanie pierwsze, jako że jego treść jest identyczna z treścią tej części zdania drugiego, która znajduje się przed spójnikiem „i”.

Poprawka nr 14 dotyczy art. 4 pkt 6 noweli. W art. 13b, dodawanym przez ten przepis w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wskazuje się na roszczenia wynikające z art. 36 i art. 37 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. O roszczeniach stanowi jednakże tylko art. 36, zaś art. 37 określa w istocie przede wszystkim zasady ich dochodzenia (w tym ust. 10 tego artykułu wyznacza właściwość sądów powszechnych). Stąd też Senat proponuje zrezygnowanie z odsyłania do przedmiotowego przepisu.

Podobna motywacja stoi za uchwaleniem **poprawki nr 15**. Art. 93 ust. 1a (art. 4 pkt 38 lit. b ustawy) odwołuje się do należności świadka, o których mowa w „art. 85–88”, przy czym odnotować wypada, że art. 87 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych normuje zaledwie przesłanki przyznania takich należności jak: zwrot kosztów podróży (art. 85) oraz zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie sądu (art. 86). Z kolei art. 88 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie odnosi się w ogóle do należności świadków, lecz osób im towarzyszących. Dlatego właśnie Izba wnosi poprawkę korygującą wskazane odesłanie.